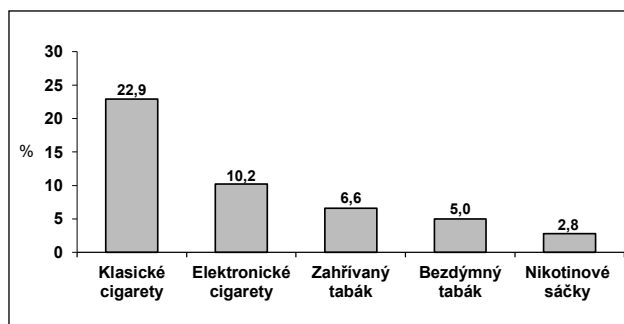

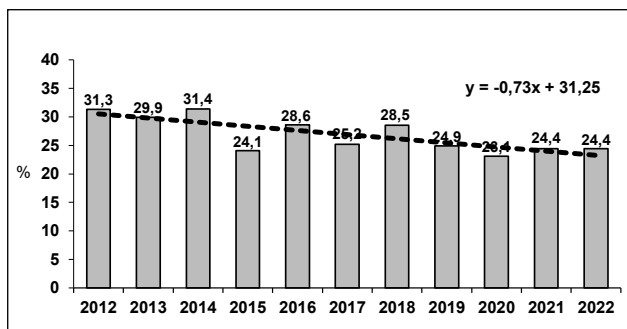
VÝSLEDKY NÁRODNÍHO VÝZKUMU UŽÍVÁNÍ TABÁKU A ALKOHOLU V ČR (NAUTA) ZA ROK 2022

Státní zdravotní ústav každoročně realizuje Národní výzkum užívání tabáku a alkoholu v České republice (NAUTA). V květnu byla vydána zpráva za rok 2022, jejíž výsledky jsou k dispozici na stránkách Státního zdravotního ústavu (1). V rámci této studie jsou prostřednictvím dotazníkového šetření získávána data o kouření a užívání tabákových a nikotinových produktů spolu s daty o užívání alkoholu u populace osob České republiky ve věku 15 a více let. Aktuální data lze porovnávat s daty získávanými každoročně od roku 2012. V roce 2022 bylo v rámci terénního šetření osloveno celkem 1 987 občanů České republiky. Údaje, jejichž analýze je zpráva věnována, byly získány od výběrového souboru o velikosti 1 784 jedinců. Sběr dat byl zabezpečován 204 profesionálními tazateli společnosti Inres – Sones, v.o.s. technikou standardizovaného řízeného rozhovoru tazatele s respondentem. Výsledky výzkumu jsou reprezentativní pro populaci České republiky nad 15 let z hlediska pohlaví, věku a regionu.

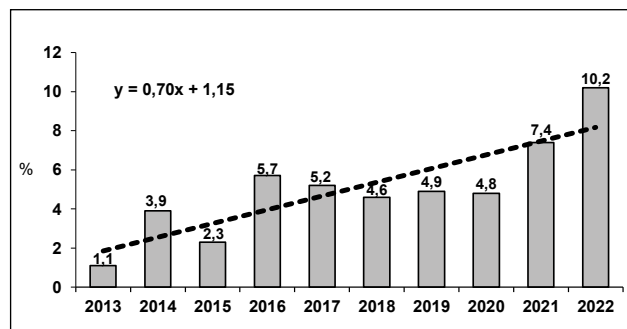
Oblast užívání tabáku, nikotinu a souvisejících výrobků se za posledních několik let výrazně změnila. S ohledem na rostoucí regulaci v oblasti kouření reaguje tabákový průmysl uváděním nových alternativ ke klasickým cigaretám na trh, jako jsou elektronické cigarety, zahřívaný tabák nebo nikotinové sáčky bez

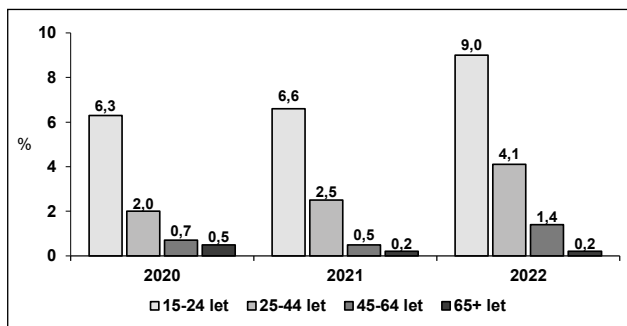
Obr. 1: Přehled základních forem užívání tabáku a nikotinu v roce 2022

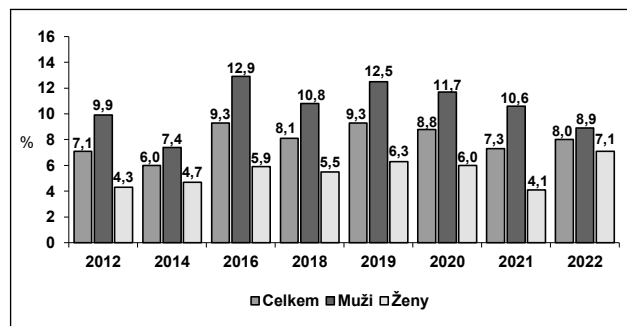
Obr. 2: Prevalence kuřáctví tabákových výrobků

Obr. 3: Užívání elektronických cigaret

Obr. 4: Užívání nikotinových sáček podle věkových skupin

Obr. 5: Prevalence škodlivého pití celkem a podle pohlaví

Pozn.: Za škodlivé pití je považována průměrná denní spotřeba alkoholu více než 60 g u mužů a 40 g u žen.

obsahu tabáku. Rozmanitost a využívání v poslední době vyvinutých výrobků se zejména mezi mládeží zvyšuje.

Z výsledků NAUTA vyplývá, že celkově lze v trendu kuřáctví klasických tabákových výrobků od roku 2012 pozorovat trvalý pokles, který je statisticky významný. Zaznamenali jsme úbytek kuřáků z 31,3 % v roce 2012 na 24,4 % v roce 2022. Česká populace kouří převážně cigarety, kromě nejmladší věkové skupiny 15–24 let, kde již převažují elektronické cigarety. Z pohledu jiných tabákových výrobků určených ke kouření, jako jsou dýmky, doutníky, doutníčky a vodní dýmky, jsou nejčastěji kouřeny vodní dýmky. Elektronické cigarety užívalo v roce 2022 alespoň jednou měsíčně celkem 10,2 % respondentů. Nejvíce uživatelů nacházíme ve věkové kategorii 15–24 let (24,9 %), což představuje v porovnání s předchozími roky více než dvojnásobný nárůst. Nejvyšší podíl respondentů užívá elektronické cigarety z důvodu domněnky o menší škodlivosti pro zdraví. U nejmladší věkové skupiny 15–24 let bývá nejčastějším důvodem touha experimentovat. Od roku 2019 výzkum mapuje také užívání zahřívaných tabákových výrobků. V průběhu čtyř let lze pozorovat nárůst z 3,2 % uživatelů na současných 6,6 %. Užívání bezdýmých tabákových výrobků (určených ke šňupání, žvýkání či sání) se ve sledovaném vzorku populace vyskytuje v omezené míře. Naopak novým fenoménem se stalo užívání nikotinových sáček, a to zejména u nejmladší věkové skupiny, kde podíl uživatelů v průběhu sledovaných let stoupl z 6,3 % v roce 2020 na 9,0 % v roce 2022.

Pití alkoholu zůstává i přes rozsáhlé zdravotní a sociální důsledky stále běžnou a tolerovanou součástí života části populace. Průměrnou roční spotřebu na osobu lze na základě dat z dotazníkového šetření odhadnout na 7,2 litrů čistého alkoholu, resp. 8,5 litrů, pokud do výpočtu nezahrneme abstinenty. V roce 2022 uvedlo časté pravidelné pití alkoholu (tj. denně nebo obden) 15,9 % dotázaných. Pivo je nejrozšířenějším druhem alkoholických nápojů a je výrazně preferováno muži. Preferovaným nápojem žen je víno. Pití alkoholu má silný vztah ke kouření tabáku. U excesivních konzumentů alkoholu se zdravotní rizika násobí kvůli souběžnému působení rizikových faktorů souvisejících s kouřením. Je proto potřeba neustále vymýšlet účinné postupy, které zejména u dětí povedou k žádoucímu postoji a rozhodování ve prospěch zdraví.

Csémy L, Dvořáková Z, Fialová A, Kodl M, Maň M, Skýřová M. Národní výzkum užívání tabáku a alkoholu v České republice 2022 [online]. Praha: Státní zdravotní ústav; 2023 [cit. 2023-09-11]. Dostupné z: <https://szu.cz/odborna-centra-a-pracoviste/centrum-podpory-verejneho-zdravi/tabak-a-alkohol/nauta/>.

Mgr. Miroslava Skýřová, DiS.
Centrum podpory veřejného zdraví
Státní zdravotní ústav